

**НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ**

Кафедра гігієни та екології №1

„Затверджую”
Завідувач кафедри
член-кореспондент НАМН України
професор *В.Г. Бардов* Вардов В.Г.

«21» серпня 2017 р.

Дисципліна – гігієна та екологія
Спеціальність 7.110101 – лікувальна справа

Курс – III, семестр – 5.

**Тези лекції на тему:
„Гігієна як наука. Екологія як наука. Навколишнє середовище
та здоров'я людини”.**

Для студентів медичних факультетів.

Тривалість лекції – 2 години

Укладачі - член-кореспондент НАМН України,
професор Бардов В.Г.,
доцент Мережкіна Н.В.

Тези лекції обговорені та затверджені
кафедральною методичною нарадою
31 серпня 2017 року

Київ– 2017

1. Актуальність теми.

Серед медичних дисциплін загальна гігієна займає особливе місце, як наука, що систематизує знання людства з профілактики захворювань людини. Знання студентами закономірностей впливу навколишнього середовища на здоров'я окремої людини та людської популяції дає можливість зрозуміти етіологію, патогенез, лікування і, особливо, профілактику хвороб людини. На основі викладених на лекціях історичного нариса гігієни, опису емпіричних та наукових профілактичних пріоритетів в медицині студенти визначають значення знання гігієни для лікаря лікувального фаху, розуміють необхідність здорового способу життя, як могутній засіб попередження хвороб людини, досягнення нею активного творчого життя та довголіття.

Навколишнє середовище, як середовище проживання та виробничої діяльності людини, прямо чи опосередковано визначають стан здоров'я населення. Знання студентами понятійного апарату вчення про навколишнє середовище, загальної схеми впливу навколишнього середовища на організм людини, складу біосфери та окремих її елементів (атмосфери, літосфери, гідросфери) і їх ролі у житті людини дозволить їм зрозуміти механізми зміни стану здоров'я населення та велике значення захисту навколишнього середовища від забруднення в сучасних умовах.

На тлі позитивних наслідків науково-технічної революції дедалі інтенсивнішим стає негативний наслідок – глобальне забруднення біосфери. Знання студентами понятійного апарату, позитивних та негативних наслідків науково-технічної революції, закономірностей забруднення атмосферного повітря, води, ґрунту, харчових продуктів надасть їм можливість розуміти механізм розвитку багатьох сучасних захворювань людини, стане підґрунтям для розуміння заходів їх профілактики за допомогою захисту навколишнього середовища від забруднення.

2. Мета лекції.

Ознайомити студентів з визначенням гігієни, як науки, та організаційно-методичним забезпеченням її вивчення на кафедрі, метою, завданням, методами, з поняттями „здоров'я” та „навколишнє середовище”, як об'єктами вивчення гігієни, профілактичними пріоритетами в медицині, історичним нарисом розвитку гігієни, поняттям про санітарію, санітарно-епідеміологічну службу, санітарним законодавством України.

Забезпечити засвоєння студентами визначення та понятійного апарату про навколишнє середовище (навколишнє середовище, біосфера, кругообіг в біосфері), загальної схеми впливу навколишнього середовища на організм, що формує стан здоров'я населення, гігієнічного значення складу та властивостей атмосфери, літосфери та гідросфери, їх роль у формуванні здоров'я людини.

Забезпечити засвоєння студентами визначення та понятійного апарату про науково-технічну революцію, її позитивні та негативні наслідки, закономірностей глобального забруднення біосфери, впливу забруднень на здоров'я людей, наукових основ та шляхів охорони навколишнього середовища від забруднення, як основи профілактики захворювань населення.

3. План лекції та об'єм навчального часу, що відводиться на основні структурні частини лекції:

1. Вступ у гігієну та екологію людини	- 5 хв.
2. Організаційно-методичне забезпечення вивчення загальної гігієни та екології людини на кафедрі	- 5 хв.
3. Здоров'я як об'єкт гігієни	- 6 хв.
4. Навколишнє середовище як об'єкт гігієни	- 7 хв.
5. Профілактичні пріоритети в медицині. Профілактика	-10 хв.
6. Гігієна як наука. Визначення, мета, завдання, методи зв'язок з іншими науками	-20 хв.
7. Історичний нарис розвитку гігієни	-15 хв.
8. Санітарія. Види санітарії	-10 хв.
9. Санітарне законодавство України	- 5 хв.
10. Значення знання гігієни для лікаря лікувального фаху	- 7 хв.

4. Зміст питань, що розглядаються на лекції:

1. Вступна частина.
2. Організаційно-методичне забезпечення вивчення загальної гігієни та екології людини на кафедрі. Знайомство з структурою вивчення гігієни в університеті, джерелами інформації, підручниками, посібниками, практикумами з дисципліни, алгоритмом роботи студентів та викладачів кафедри на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи.
3. Здоров'я як об'єкт гігієни. Визначення ВООЗ, вітчизняних вчених.
4. Навколишнє середовище та його визначення. Внутрішнє середовище. Зовнішнє середовище. Навколишнє середовище.
5. Профілактичні пріоритети в медицині: емпіричні та наукові. Висновки М.І.Пирогова, С.П.Боткіна, Ф.Ф.Ерісмана, Г.О.Захар'їна. Визначення профілактики: громадська та індивідуальна, первинна, вторинна та третинна профілактика.
6. Гігієна як наука. Легенда: Асклепій, Хігієя та Панакея. Визначення Ф.Ф.Ерісмана, В.А.Субботіна, О.М.Марзєєва, В.В.Даля, О.О.Летавета, Ф.Г.Кроткова, Р.Д.Габовича. Мета гігієни, Е.А.Паркс. Завдання гігієнічної науки. Зміст гігієни. Методи гігієни: вивчення навколишнього середовища та впливу навколишнього середовища на організм та здоров'я. Специфічні методи гігієни: епідеміологічний, санітарного обстеження, натурального гігієнічного експерименту, лабораторного гігієнічного експерименту. Зв'язок гігієни з іншими науками.
7. Історичний нарис розвитку гігієни. Періоди емпіричної (донаукової) та науково-експериментальної гігієни. Гігієна у Древньому Китаї, Єгипті, Греції, Римі. Стан розвитку гігієни у період середньовіччя та найбільш визначені представники її в даний період: Авіцена, Феодосій Печерський, Преподобний Агапіт. Фундатори наукової гігієни: М.Петтенкофер, М.Рубнер, Е.Паркс, М.Леві, А.П.Доброславін, Ф.Ф.Ерісман. В.А.Субботін – засновник кафедри гігієни у Київському університеті св.Володимира. Гігієнічні школи СРСР: С.Н.Черкінський, О.О.Мінх, О.М.Сисін, В.А.Левицький, М.Н.Шатерніков,

Ф.Г.Кротков, Г.І.Сидоренко, Г.М.Сердюковська. Гігієнічні школи України: О.М.Марзеєв, Л.І.Медвідь, Р.Д.Габович, Г.Х.Шахбазян, Є.Г.Гончарук.

8. Санітарія. Визначення. Основні підрозділи: дитяча та шкільна, комунальна, харчова, виробнича санітарія. Санітарно-епідеміологічна служба.

9. Санітарне законодавство України. Конституція. Закони України „Про охорону здоров'я”, „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”, про охорону природи, ДеСТИ, БН і СП, списки, СанПіН, гігієнічні нормативи (ГДК, ГДР, МДР, ОБРВ, БЗК тощо), ТУ.

10.Значення знання гігієни для лікаря лікувального фаху. Г.О.Захар'їн. Стенди на кафедрі.

5. Навчальні посібники, технічні засоби навчання, ілюстрації.

1. Мультимедійна система.
2. Презентація зі слайдами за темою:
 - 2.1. Тема лекції
 - 2.2. План лекції
 - 2.3. Ідеї профілактики в наукових працях;
 - 2.4. Визначення профілактики: громадська та індивідуальна, первинна, вторинна та третинна;
 - 2.5. Визначення гігієни;
 - 2.6. Задачі гігієни;
 - 2.7. Специфічні методи гігієни;
 - 2.8. Методи гігієни;
 - 2.9. Схема комплексної оцінки стану здоров'я;
 - 2.10. Зв'язок гігієни з іншими науками;
 - 2.11. Етапи розвитку вітчизняної гігієни;
 - 2.12. Санітарія. Основні підрозділи: шкільна, житлово-комунальна, промислова, харчова;
 - 2.13. Структура санітарно-епідеміологічної служби України;
 - 2.14. Структура санітарно-епідеміологічної станції;
 - 2.15. Санітарне законодавство України;
 - 2.16. Види діяльності лікаря лікувального профілю, що вимагають знання гігієни.

6. Література:

6.1. Основна:

6.1.1. Гігієна та екологія. Підручник. /За редакцією В.Г.Бардова. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – С. 14-33.

6.1.2. Основи екології: підручник для студ. вищих навч. закладів / [В.Г.Бардов, В.І.Федоренко, Е.М.Білецька ті ін.]; за ред. В.Г.Бардова, В.І.Федоренко. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – С. 80- 84, 300-309.

6.1.3. Загальна гігієна. Пропедевтика гігієни. / Є.Г. Гончарук, Ю.І. Кундієв, В.Г. Бардов та ін. / За ред. Є.Г. Гончарука. – К.: Вища школа, 1995. – С. 48-87; 138-142; 507-530.

6.1.4. Общая гигиена. Пропедевтика гигиены. / Е.И.Гончарук, Ю.И. Кундиев, В.Г. Бардов и др. – К.: Вища школа, 2000 – С. 8-96; 155-161; 593-624.

6.1.5. Даценко І.І., Габович Р.Д. Профілактична медицина. Загальна гігієна з основами екології. 2-ге вид. – К.: Здоров'я, 2004 – С. 14-74.

6.1.6. Бабієнко В.В. Введення в профілактичну медицину. Методологічні та історичні аспекти /Бабієнко В.В., Гринзовський А.М., Ворохта Ю.М. Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 232 с.

5.2. Додаткова:

5.2.1. Минх А.А. Методы гигиенических исследований. – М.: Медицина, 1971 – С. 584.

5.2.2. Даценко І.І. Гігієна та екологія людини. Навчальний посібник. – Львів: «Афіша», 2000. – 247с.

5.2.3. Бардов В.Г., Сергета І.В. Загальна гігієна та екологія людини. (Навчальний посібник). – Вінниця: „Нова книга”, 2002. – 216 с.

6.2. Додаткова:

6.2.1. Конституція України (1996 р.).

6.2.2. Закон України „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” (1994 р.).

6.2.3. Основи законодавства України про охорону здоров'я.(1993).

6.2.4. Закони України про охорону природи.

6.2.5. Даценко І.І., Габович Р.Д. Основи загальної та тропічної гігієни. – К.: Здоров'я, 1995 – С. 6-11.

6.2.6. Гончарук Є.Г., Бардов В.Г., Рум'янцев Г.І. та інші. „Общая гигиена”, Київ, 1991, с. 3-25, 98-118.

6.2.7. Рум'янцев Г.І., Воронцов М.П., Гончарук Є.Г. та інші. „Общая гигиена”, М., 1990, с. 3-57, 57-61, 86-114.

6.2.8. Габович Р.Д., Познанський С.С., Шахбазян Г.Х. „Гигиена”, Київ, 1983, с.3-25, 26-30, 45-48.

6.2.9. Покровський В.В. „Гигиена”, М., 1979, с. 4-42, 97-107, 128-135.

6.2.10. Даценко І.І. та інші. Загальна гігієна: Посібник для практичних занять. /За ред. І.І. Даценко. – Львів: Світ, 2001. – 472 с.

6.2.11. Минх А.А. Методы гигиенических исследований. – М.: Медицина, 1971 – С. 584.

6.2.12. Даценко І.І. Гігієна та екологія людини. Навчальний посібник. – Львів: «Афіша», 2000. – 247с.

6.2.13. Бардов В.Г., Сергета І.В. Загальна гігієна та екологія людини. (Навчальний посібник). – Вінниця: „Нова книга”, 2002. – 216 с.

6.2.14. Навчальні посібники з загальної гігієни.